

Titel: BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Hans Jørgen Uldall (1934-11-12)

Citation: "BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Hans Jørgen Uldall (1934-11-12)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_031-shoot-workidacc-1992_0005_031_Uldall_0200/facsimile.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

12/11 1934.

Kære Hjelmslev,

Tak for Deres lange brev idag. Jeg er meget taknemlig over at De, trods al travlhed, gider diskutere disse ting med mig. Jeg har meget svært ved at orientere mig imellem alle disse teorier, som De selv engang har paapeget, og som det med frygtelig tydelighed fremgaar af mine produkter, er jeg praktiker i ordets mest haandfarte betydning. Imidlertid maa der jo et teoretisk grundlag til, derfor alt dette.

Jeg forstaar Deres betænkkeligheder ved min morfeminddeling. De har netop fundet de svage punkter: brugen af obj. kasus formen ved dannelsen af de konkrete kasus i gen. hum. og, kan jeg tilføje, existensen af formen *mí-há-m* høydi i nærheden af ham, hvor der er fjæjet et *-m* til obj. kasus (det er den eneste form af den art). Jeg forstaar ogsaa forskellen mellem derivation og flexion men er stadig tilbøjelig til kun at anerkende den sidste som morfemkategori, idet jeg ellers ikke kan se, efter hvilke kriterier grænsen mellem morfem og semantem skal trækkes. Mit maal har lige fra den første diskussion i sin tid i Lingvistikredsen været at finde et formelt kriterium, at undgaa at trække tyd ind i det. Hammerich definerede forleden forskellen saaledes, at morfemet har funktion men ingen tyd, mens semantemet har tyd, - og geraadede som venteligt var i forskellige vanskeligheder, som Diederichsen og jeg havde megen forstjelse af. I maida er der paa to punkter en skarp skillelinie: 1. den jeg i sin

tid fremhævede, mellem elementer der kan staa i temæet (eller rettere undertemæet) og elementer der kan staa udenfor; 2. den jeg sidst har omtalt mellem elementer der ikke er lukkende og ikke angiver rank og elementer som er og gør. Disse to grænser kan i hvert fald opretholdes, spørgsmålet bliver da kun, om man vil identificere den ene af dem med grænsen mellem morfem og semantem.

Hvis man derimod begiver sig ud paa det vilde hav og lægger tyd eller ikke-tyd til grund, bliver der ikke noget formelt holdepunkt tilbage. Paa den maade faar man morfemer i alle klasser: de tydløse præfixer, det abstrakte ha, alle mulige suffixer osv. En inddeling af den art har, efter min mening, ingen videre grammatisk værdi, i hvert fald i et sprog som maidu. Jeg synes, det maa være med det som med andre distinktioner af "notional" art: hvis de ikke er formelt udtrykt paa den ene eller den anden maade, kan man ikke anerkende dem. Paa maidu er der ikke nogen forskel i behandlingen af tydløse og tydbarende elementer.

Den omstændighed at gruppe 3 ikke kan optræde som første led i et syntagma kan ikke være nogen hindring for dette klassificering som semantem: en stor del af gruppe 2 kan heller ikke optræde i første stilling. Jeg vedlægger en definition af semantemerne i gruppe 2's verbale afdeling. Hvis dette skulde være skel, vilde der kun blive A-stammerne tilbage som semantemer.

Med ikke-lukkende mener jeg for gruppe 3's vedkommende, at der maa postuleres et nul-morfem, naar der ikke følger andet efter dem; dette nul-morfem udtrykker efter tempussuff. indikativ, efter konkr. rel. objektiv. Jeg synes, denne antagelse maa være berettiget, idet (a) alle tertiære led, der ikke indeholder et

konkr. rel., er betegnet enten ved 5 (-n) eller ved 4 (obj.), (b) til de konkr. rel. kan der føjes både 3 (tempus), 4 (modus) og 5 (-m og -n). Disse konkr. rel. staar derved i et tydeligt modsætnings-forhold til de egentlige kasus af gruppe 4. Naar et syntagma ender med et konkr. rel. og har en rank (altid tertiar), synes det mig følgelig berettiget at antage, at denne rank og syntagmets selvstændighed er betegnet ved et element af gruppe 4 paa samme maade som for andre syntagmers vedkommende.

Jeg mener, i mode. til Dem, at syntagmet er fast afgrænset omend ikke fast opbygget; der kan trækkes grænser mellem syntagmerne i en "speech-chain" saaledes at grænsen ligger mellem et morfem og et efterfølgende semantem. Men dette hviler jo paa det ovenstaaende, og hvis De ikke vil være med til hint, kan De naturligvis heller ikke inddrømme dette.

Mht vanskeligheden med obj. kasus formantiet foren konkr. rel. er jeg tilbøjelig til at bruge Deres egen spidsfindige fortolkning: det er ikke en kasus men en form af stammen, hvad der er saa meget mere berettiget som denne form virkelig har en funktion, nemlig at udtrykke genus. Jeg vilde altsaa behandle dette fænomen paa linie med stamme-suffixerne (fx -u : ba:-u at staa paa alle fire ba: at kravle; -u gør bevægelsen statisk) der bl.a. udmarker sig ved, at de ikke optager nogen plads i temset, og som derfor maa betragtes som en udvidelse af stammen snarere end som selvstændige elementer. En mindre frytsom mand end jeg vilde vel forklare forholdene ved konkr. rel. som relat, et levn fra deres tidligere tilvarelse som uafhængige postpositioner. Noget lignende gør sig gældende ved mi-hs-m hoy-di, nærved ham, det ser ud som et levn fra en tid da det ikke, som nu, hed huk'-u-m

hoy-di men hu:k'-s(-m) hoy-di , nærved hævdingen, má-ha-m
maa ses som en blanding af apposition og styrelse - diakronisk.
Jeg synes, der er det rigtige i relst-teorien, at et enkelt til-
fælde af denne art ikke bør have lov til at valte en ellers pas-
sende teori.

Mht subj. kasus mener jeg stadig at det er bedst at
klare sig uden. Af to grunde: 1. hvis vi postulerer nul-formantium
faar vi to morfemer (0-m) hvilket ikke er tilstedeligt efter min
teori; 2. det synes mig netop karakteristisk for -m at det udtryk-
ker underordnende samhsrighed af alle arter - altsaa ogs. subjekt-
verbum - i mods. til -n der udtrykker sideordnende samhsrighed.

De stiller tilsvaerdet to spørgsmaal, hvoraf det ene efter
min inddeling maa falde bort (men da jeg gaar ud fra, at De stadig
er uenig med mig, skal jeg nok se at rode nogle eksempler paa op-
hobninger frem til Dem). Det andet, om poss. kasus ved dsde ting,
har jeg ikke tidligere vaeret opmaerkom paa. Jeg vilde vare til-
bøjelig til at tro, at der enten findes eksempler eller at det er
et tilfaelde at de ikke findes, da skellet jo ellers ligger mellem
menneske-ikke menneske, men tak for tippet, det maa jo undersøges.

má:m má:ym : det var det!

Tak for Skautrup. Jeg vil saa skrive til ham forelsbig,
hvis han kommer til Kbh., vil jeg helst undga at rejse til Aarhus
lige nu - den slags leber op! Jeg haaber meget, at der kan komme
noget ud af det, jeg bliver mere og mere klar over, at mine evner
- such as they are - gaar i retning af det konkrete, den rene
teori naar jeg naeppe til, før jeg er en gammel mand i Helsingør,
og da som et dekokt af et langt live roden i det konkrete.

Tak for Deres hovedstykke om kongressen. Jeg sender
Deres budgetudkast til Hammerich. Forresten skulde De jo vare med

til det næste møde, som i den anledning er ansat til ind under jul.

De saa naturligvis gerne beholde Swadesh og Firth.

Vi har glædet os over at høre, at De nu er i orden og glæde for at være der - de små stik i hjertet kan jo aldrig helt undgaa, men jeg synes, universitetet burde anskaffe sig et bud, evt. ved almindelig værnepligt blandt studenterne. Hvornaar venter De at faa Deres Sprogssystemer trykt? Jeg glæder mig meget til at læse dem, ikke mindst fordi de ikke kommer paa fransk. Og kommer kassen til foråret?

Om lingvistikredsen kan jeg ikke fortælle meget. Barre referat af Troubetzkoyes morfonologi var godt men naturligvis meget kortfattet; diskussionen drejede sig mest om overlapping of phonemes, som T saubart har misforstaaet. Om Ross tør jeg ikke sige noget som helst, jeg hørte paa ham med beundring, men jeg fornem, for at bruge hans eget billede, jordmasserne mellem hans og min underjordiske gang som temmelig betydelige. Brøndal og Hammerich morede sig godt. Saa var der et møde i Selek. Nord. Fil. hvor Hammerich talte om sin nye tyske grammatik; det var meget morsomt, selvom man ikke vil give H ret i alting. Det mest epokegørende var to ordklasseinddelinger, en efter tyd og en efter funktion. De gav begge samme facit. Jeg har foreslået Barr en morfendiskussion; han skriver, at det først kan blive i næste semester, og foreslaar, at den skal indledes af forskellige specialister ^{om} paa hver sit sprog, det synes jeg er en god ide. Jeg hører først nu fra Dem, at Holger Pedersen havde en finger med i Devotos spil, hvordan gik det til? - Jeg troede det var Brøndal.

Boas rykker mig for maida, og jeg vil derfor gerne bede

Den løb alle hurtigt igennem & siger mig, om de synes det er for svært til at kunne bringe